

Nova ovira na poti do ureditve manjšinskega vprašanja

SENATNA KOMISIJA KLONILA PRED PRITISKOM

Na pripadnike slovenske narodne skupnosti v Italiji je vplivala kot mrzla prha vest, da je pristojna senatna komisija vsebinsko, bistveno okrnila 24. člen zakonskega osnutka o reformi srednje šole. Komisija je namreč korenito spremenila ta člen, ki je izrecno omenjal slovenske srednje šole in določal temeljne smernice njihovega delovanja.

Razumljivo je, da je proti takšnemu ravnanju prvi odločno nastopil Sindikat slovenske šole, ki je v znak protesta okli-

cal dveurno stavko in priredil na dvorišču učiteljska A. M. Slomšek v Trstu zborovanje. Šolnikom in dijakom so spregovorili predstavnici sindikata in Boris Race, ki je nastopil v imenu enotne slovenske delegacije. Ta je namreč zavzela stališče, kakor hitro je iz Rima prišla vest, da je pristojna senatna komisija iznenada razveljavila sklep, ki ga je bila sprejela pred kratkim, se pravi, da je zavrnila besedilo, ki ga je bila odobrila le nekaj dni prej.

Do zdaj nam še ni natančno znano ozadje takšnega, vsekakor čudnega in nenavadnega ravnanja omenjene senatne komisije. Znano pa nam je, da je odposlanstvo »odbora za obrambo italijanstva« Trsta, Gorice in Nadiških dolin prejšnji teden med audicijo pred člani senatne komisije za ustavna vprašanja sprožilo tudi problem avtonomije slovenskega šolstva v Italiji, zaradi česar moremo upravičeno sklepati, da je to, kar se je pripetilo med razpravo o zakonskem osnutku za reformo srednje šole, dejansko posledica pritiska, ki ga izvaja pravkar omenjeni odbor italijanskih nacionalističnih organizacij ter ustanov. Očitno je dalje, da tudi pri osrednji vladi, oziroma pri uradih, ki so pristojni za šolstvo, ni resnično dobre volje, da bi se to vprašanje uredilo tako, kot zahteva zdrava pamet in kot ustreza načelom pravičnosti.

Kar se je zgodilo s členom zakonskega osnutka o reformi srednje šole — v našem primeru z reformo srednje šole s slovenskim učnim jezikom — meče silno temno senco na celotni postopek za odobritev ce-

lovite zaščite slovenske narodne manjšine v Italiji. Pri tem nastane zlasti vprašanje, kaj pravzaprav meni osrednja vlada o celotni zadevi, potem ko je minister za odnose z deželami Vizzini prejel nalogo od predsednika Craxija, naj sestavi zakonski osnutek za zaščito naše manjšine. Je minister Vizzini prejel tudi kake temeljne smernice, po katerih naj se ravna pri svojem delu? O tem nihče med prizadeto manjšino nič ne ve, kar je vsekakor čudno. Skoraj nihče tudi več ne omenja komisije Casandro, ki je bila vsekakor opravila po-

—□—
dalje na 2. strani ■

Kakšno gledališče?

V tržaškem Kulturnem domu je bil v petek, 22. t.m., drugi posvet, ki ga je priredilo Slovensko stalno gledališče. Prvi, ki je bil pred tremi leti, si je za temo postavil, kakšna naj bo kultura na politika naše gledališke hiše, zadnji pa se je vprašal, kakšno gledališče si želimo in kakšnega sploh zmoremo. Potreba in želja po ponovnem sklicanju posveta — je uvodoma dejal predsednik upravnega sveta Bogo Samsa — je prišla do nik na razne načine, predvsem pa kot utemeljeno izražena zahteva na seji upravnega sveta. Če smo na prvem posvetu odgovorili na vprašanje, kakšen naj bo repertoar in za koga, se odločili za odprto, široko repertoarno politiko, brez omejevanj, so se zdaj odprla nova vprašanja. Zelim in potrebujemo, je zaključil svoj poseg Samsa, profesionalno kvalitetno gledališče, ki ga tudi zmoremo, če upoštevamo realne pogoje in realne možnosti.

Ravnatelj Slovenskega stalnega gledališča Miroslav Košuta je dejal, da mora naša gledališka hiša ohraniti v svojih repertoarnih izbirah temeljno značilnost dosedanjega dela: gledališča na meji dveh svetov, živo prisotnost v pretokih med njima, v utrjevanju narodne zavesti naših ljudi in širjenju italijanske dramske umetnosti v slovenskem in širšem jugoslovanskem prostoru. Košuta se je dotaknil problema samega obstoja, ko je ugotovil, da nihče ne bi hotel veljati za grobarja tega ali takega gledališča, vendar se moramo zavedati, da ga bomo resnično pokopali, če ne bomo znali najti prave podobe v današnjih družbenih razmerah, s katero bo preživelo v jutrišnji dan.

Sledilo je 16 posegov na zastavljeno temo posveta, ki so z raznih vidikov razčlenili poglede na specifično tržaške gledališke ustvarjalnosti. V razpravo so posegli tudi trije gledališki kritiki iz Slovenije, v imenu SZDL Slovenije pa je posvet pozdravil Stefan Cigoj.

Dr. M. Marrosu se poslavlja

Od Trsta in Furlanije - Julijske krajine se poslavlja vladni komisar, prefekt dr. Mario Marrosu. Med svojim dolgoletnim bivanjem v Trstu in deželi, v kateri je zastopal osrednjo vlado, si je zaradi svoje diskretnosti in korektnosti pridobil veliko prijateljev; spoštovali so ga vsi, Italijani in Slovenci, kar je za tako visokega vladnega predstavnika gotovo velik, tudi osebni uspeh. Dr. Marrosu je prejel priznanje od tržaškega župana Richettija — prisoten je bil tudi notranji minister Scalfaro — od župana v Dolini Švaba in od župana v Zgoniku Guština. Prefekt Marrosu odhaja v pokoj; njegovo mesto bo prevzel dosednji prefekt v Anconi.

Kljub hudemu incidentu se pogajanja nadaljujejo

V Ženevi se redno nadaljujejo pogovori med predstavniki Združenih držav in Sovjetske zveze, katerih glavni namen je doseči sporazum o nadzorstvu nad jedrsko oborožitvijo.

Pogovori se nadaljujejo, četudi je v nedeljo prišlo do incidenta, ki nima primere v dosednji zgodovini odnosov med Amerikanci in Sovjeti.

Sovjetski vojak je namreč s tremi streli iz brzostrelke ubil ameriškega majorja, 37-letnega Arthura Nicholsona, člana ame-

riške zvezne komisije na ozemlju Vzhodne Nemčije. Ameriški predsednik je sicer sprejel opravičilo sovjetske vlade, a je pristavil, da je sovjetski vojak streljal na ameriškega častnika brez upravičenega razloga. Znano je, da so člani tako sovjetskih kot ameriških zveznih komisij na ozemlju Zahodne oziroma Vzhodne Nemčije nekakšni legalni vohuni, ker tako izhaja iz sporazuma, sklenjenega leta 1947.

Sovjeti pravijo, da je ameriški major zašel na območje, kamor ni imel dostopa in da se ni ustavil na vojakov poziv.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 31. marca, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »SOS za Veroniko« (Lučka Susič), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.00-19.00 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditelj; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 1. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba - Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Gioacchino Rossini: Elizabeta, angleška kraljica (prvo dejanje); 11.30 Beležka; 12.00 Smer: slovenske gore; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zbor italijanske skupnosti iz Izole; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Jakec Vohljač, otroški detektiv«; 15.00 Iz šolskega sveta; 16.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: pianist Jörg Demus; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 2. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba - Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Med Brdi in Jadranom; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 10.20 Gioacchino Rossini: Elizabeta, angleška kraljica (drugo dejanje); 11.30 Beležka; 12.00 Filmskemu ustvarjanju naproti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Raziskovalno delo: Dolina '84; 16.30 Postni govor; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: pianist Jörg Demus; 18.00 Svetlana Makarovič: »Starci«, igra v 8 slikah; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 3. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba - Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Gospodarska problematika; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za 1. stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.00 Liki iz naše preteklosti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 13.40 Glasbena priloga; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Kocka na kocko; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Tržaška skupina »Gallus consort« v našem studiu; 18.00 Iz sence večnosti: (1) Potovanje v fantastično svetovje; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 4. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba - Koledar; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Kalvarija v delih treh velikih: Scarlattija, Bacha in Haendla; 10.40 Tržaški pianisti in skladatelji; Hrabroslav Volarič: V domačem krogu; Zvezdica (pianist Aleksander Rojc); Fabio Nieder: Slovaške pesmi (pianist Fabio Nieder); Vasilij Mirk: iz Mladinskega albuma (pianistka Neva Merlak); Giampaolo Coral: Sonata št. 2 (pianist Corrado Gulini); 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Primorska diaspora v svetu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 5. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Ljudske pesmi - Koledar; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Orkester RTV Ljubljana; 9.20 Kalvarija v delih treh velikih: Scarlattija, Bacha in Haendla; Johann Sebastian Bach: Pasijon po Janezu, vmes ob 10.00; Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 Po poteh Ludwiga II.; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mladinski in Mešani mladinski zbor Glasbene matice iz Trsta; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 V svetu filma; 16.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 16.30 Postni govor; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Postne pesmi poje Ekumenski zbor iz Trsta; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 6. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Ljudske pesmi - Koledar; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Orkester RTV Ljubljana; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Kalvarija v delih treh velikih: Scarlattija, Bacha in Haendla; Georg Friedrich Haendel: Mesija (drugi del); 11.30 Beležka; 12.00 »Glas od Režije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Ta Matic, prijetni stric«; 16.00 Človek v sodobnem svetu; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: Mladi izvajalci; 18.00 Dramska vetrovnica: Edvard Gregorin - Roman Tominec: »I.N.R.I.«, drama; 19.00 Radijski dnevnik.

SENATNA KOMISIJA KLONILA...

■ nadaljevanje s 1. strani

membno delo in v okviru katere je neposredno sodelovalo pet predstavnikov manjšine in vedno zavzemalo enotna stališča. Bo minister Vizzini upošteval delo te komisije?

V svojih izvajanjih smo se dotaknili zlasti ravnanja osrednje vlade glede na to, da se senatni komisiji za ustavna vprašanja prav nič ne mudi s proučevanjem zakonskih predlogov za zaščito naše manjšine. Poseg osrednje vlade bi utegnil pospešiti postopek za izoblikovanje in odobritev zaščitnih norm, ne glede na to, da utegne vlada tudi bistveno vplivati na vsebino zaščitne. Zanimanje enotne delegacije bi zato mo-

ralo biti obrnjeno tudi in predvsem v to smer.

Kot smo v našem listu še večkrat poudarili, se naša manjšina nahaja pred hudo preizkušnjo, zaradi česar bo morala še dalje ohranjati mirne živce in se ravnati po pameti. Zadeva s šolsko reformo je le ena izmed ovir, ki se postavljajo na poti do pravične ureditve našega manjšinskega vprašanja.

—□—

FRANCIJA NAVEZUJE STIKE Z ALBANIJO

Francija navezuje stike z Albanijo. Meseca maja bo obiskal Tirano podtajnik v francoskem zunanjem ministrstvu Baylet. Z albanskimi voditelji se bo pogovarjal o navezovanju gospodarskih in kulturnih stikov med državama. Obisk je bil napovedan že lani, a je izostal, ker je bil neki francoski državljani ubit med podvodnim ribolovom v albanskih ozemeljskih vodah. Režim v Tirani je vztrajno zatrjeval, da nima nič opraviti s tistim dogodkom.

NEUTRALNI IN NEUVRŠČENI V EVROPI

Avstrijski zunanji minister Graz je sporočil, da bo ob koncu aprila v Stockholmu srečanje nevtralnih in neuvrščenih držav v Evropi. Cilj tega sestanka je posvet o nadaljnjih pobudah za utrjevanje varnosti in sodelovanja na naši celine. Minister Graz je pripomnil, da se zdi ta pobuda potrebna ne glede na potek ženevskih pogajanj med Amerikanci in Sovjeti. Ni rečeno — je dejal avstrijski minister — da se morajo evropske zadeve obravnavati mimo Evropejcev, ki morejo in morajo razvijati tudi lastne zamisli in pobude.

Pobegli sovjetski diplomat

Sovjetski diplomat v Indiji, ki je izginil pred tednom dni, je na varnem v Združenih državah, kjer je tudi dobil politično zavetje. To je v indijskem parlamentu povedal predstavnik zunanjega ministrstva, ki je navedel tudi ameriške vire. Ti zatrjujejo, da do prebega ni prišlo na indijskih tleh; kot kaže, se je to zgodilo v sosednjem Nepal. Indijska vlada zahteva od Washingtona natančnih pojasnil o vsej zadevi; ugotoviti hoče zlasti, če je bil beg organiziran z zlorabo diplomatskih prednostnih poti.

Diplomat, ki se je zatekel k Amerikancem, je 37-letni Igor Gježa, tretji tajnik na sovjetskem veleposlaništvu v New Delhiju. Diplomatova žena in hčerka sta se iz Indije vrnili v Moskvo.

Zamejski alpinisti na Anapurno

Za slovenski in še posebej zamejski alpinizem se je v sredo, 27. marca, začel edinstven podvig. Na pot, z letalom v Nepal in od tam peš na eno najvišjih gor himalajskega pogorja, Južno Anapurno, se je odpravila zamejska himalajska alpinistična odprava, ki jo sestavljajo Lucian Cergol (vodja odprave), Lucijan Milič, Eva Fičur, Fausta Sisti, Vilko Batistič in Lenart Vidali, namestnik vodje odprave Davor Zupančič, pa je zaradi urejanja uradnih postopkov odpotoval že prej.

Zamejski alpinisti hočejo s tem podvi-

gom originalno proslaviti 80-letnico Slovenskega planinskega društva iz Trsta. Vsekakor pa gre za zelo zahtevno pobudo, ki že sama po sebi, ne glede na to, če bo odpravi uspelo doseči vrh 7.219 m visoke gore, pomeni edinstveno športno doživetje za udeležence.

Na pot v pogorje Himalaje pa je alpinistično odpravo pospremlilo še nekaj navdušenih planincev, trekingašev, ki bodo do 27. aprila spremljali odpravo.

Podvig zamejskih alpinistov pa se bo končal 15. maja, ko se bodo vrnili v Trst.

Kongres madžarske komunistične partije

V Budimpešti je bil 13. kongres madžarske komunistične partije, ki se uradno imenuje »socialistična delavska stranka«. Partijski tajnik Kadar je v dolgem poročilu podal analizo družbenega, političnega in gospodarskega stanja v državi. O gospodarskem stanju je izjavil, da se še dalje izboljšuje, vendar se življenjski standard ni dvignil do stopnje, začrtane na prejšnjem kongresu. Isto velja za industrijsko in poljedelsko proizvodnjo. Glede domačega družbenega sistema je Kadar spet poudaril nesprenemljivost enopartijskega reži-

ma; glede zunanje politike je ponovil zvestobo Sovjetski zvezi in Varšavskemu paktu, zavzel pa se je za dialog med vsemi miroljubnimi silami v svetu ter poudaril željo po uspehu ženevskih pogajanj.

Naslednji govorniki so med drugim priznali, da sta se partijska disciplina in enotnost nekoliko skrhali; izrečena je bila tudi misel, da bi bilo treba s »socialistično prisilo« odpraviti neproduktivne gospodarske dejavnosti in izvajati umnejšo politiko naložb. Na kongresu v Budimpešti je bilo okrog 50 tujih delegacij.

Mladina pri papežu

Najmanj 150 tisoč mladih ljudi z vsega sveta se bo ob koncu tedna zbralo v Rimu, kjer bo v soboto in nedeljo mednarodno mladinsko srečanje s papežem. Kakih 5 tisoč udeležencev pričakujejo tudi iz vzhodnoevropskih držav, zlasti iz Jugoslavije, pa tudi iz Poljske in Madžarske. Napovedani so dalje Libanonci raznih krščanskih obredov, nekaj bo tudi budistov z Japonskega. Skupno bodo prišli v Rim mladi irski katoličani in angleški protestanti, kar bo simbol želje po spravi in miru v Ulstru.

Prav tako skupaj bodo mladi ljudje iz Čila in Argentine, ki se bodo posebej zahvalili papežu za uspešno posredovanje v

Devinsko-nabrežinski občinski svet je v torek, 26. t.m., zaključil razpravo o splošnem regulacijskem načrtu in dokončno odobril to važno listino. Svet je razpravljal in sklepal o 151 pripombah, ki so jih vložili posamezniki ali ustanove. Splošni regulacijski načrt bo postal dokončno veljaven, ko ga bo odobrilo pristojno deželno odborništvo.

sporu za preliv Beagle. Prvo množično srečanje s papežem bo v soboto popoldne, drugo pa v nedeljo dopoldne, ko bo na Trgu svetega Petra slovesna papeževa maša in blagoslovitev oljčnih vejic. Noč med soboto in nedeljo bo ta ogromna mlada množica prebedela v molitvah.

ČETRTINA PREBIVALSTVA NA SVETU NEPISMENA

Na zasedanju, ki ga v Parizu prireja Organizacija Združenih narodov UNESCO, so objavili podatke o številu nepismenih na svetu. Iz teh podatkov izhaja, da je četrtna prebivalstva na svetu nepismena, stanje pa se utegne poslabšati, če države ne bodo sprejele primernih ukrepov. V državah tretjega sveta je nad 800 milijonov nepismenih, 24 milijonov nepismenih pa je v industrijsko razvitih državah. Nepismenost se širi tako zaradi demografskega rastočega števila držav tretjega sveta, kot tudi zaradi krepitve avdiovizualnih sredstev, ki škodujejo težnji in potrebi po branju.

Dr. Štoka na simpoziju v Laziu

Pod pokroviteljstvom predsednika republike Pertinija je dežela Lazio priredila sredi tega meseca dvodnevni simpozij na temo: dežele in evropska združenja. Simpozija so se udeležili predstavniki občin, dežel ter zastopniki AICCRE, ki si zavzeto prizadevajo za združevanje evropskih držav in dežel. Na simpoziju so sodelovali tudi predstavniki iz Francije in Zahodne Nemčije ter priznani strokovnjaki za manjšinska vprašanja. Med njimi je bil na primer Guy Heraud. Sklepno besedo je imela podpredsednica evropskega parlamenta, poslanka Cassanmagnago Cerretti.

Po zaslugi deželnega svetovalca Sloven-

Dobro pripravljeno zborovanje »Skupnost in krščanska sprava«

V dvorani župnije Svete Marije Velike, »pri jezuitih«, je bilo v nedeljo, 24. t.m., zaključno škofijsko zborovanje na temo »Skupnost in krščanska sprava«, ki je pomenilo temeljito pripravo vse tržaške škofije na letošnje vsedrjavno leto sprave.

Pred polno dvorano so člani šestih delovnih skupin prebrali skupno deset poročil o opravljenem delu, zaključkih in predlogih, do katerih so se dokopali med zimskimi zasedanji.

Poslušalci so si tako lahko ustvarili precej natančno sliko o tem, kaj bi moral pomeniti pojem sprave v najrazličnejših trenutkih tržaške Cerkve. Skupno so namreč razmišljali o teološkem pogledu na greh in spravo, o vprašanih stikov in odnosov z drugimi krščanskimi Cerkvami, o problemu družin, o odnosu, ki vlada med Cerkvijo in družbo, razmišljali so tudi o delu za korist zapostavljenih, trpečih in vlogi kristjanov v sodobni družbi. Posebna skupina je obravnavala »spravo« med različnimi jezikovnimi skupnostmi, torej predvsem o vedno perečem vprašanju odnosa med Slovenci in Italijani v tržaški škofiji.

To zadnje vprašanje je obravnavala t.i. šesta skupina, v imenu katere sta zaključno poročilo prebrala v italijanščini dr. Gaetano Blasina, v slovenščini pa časnikar Sergij Pahor.

Med svojim delovanjem se je šesta skupina navezala na opravljeno delo nekdanje četrte skupine, ki je pred 7-8 leti (za prvo škofijsko zborovanje »Trst - kristjani iz oči v oči«) obravnavala odnose med Slovenci in Italijani. Ugotovila pa je, da mnoge postav-

ke, ki jih je začrtala že četrta komisija, niso bile upoštevane v zadovoljivi meri. Šesta komisija, ki je pripravljala to zborovanje »Skupnost in krščanska sprava«, je zato skušala graditi na teh temeljih. Sklenjeno je bilo, da se dela ne bodo prekinila po vsedrjavnem srečanju v Loretu, kjer bo govor o spravi v dneh od 9. do 13. aprila. Še dalje se bodo skušali držati načrtovanih smernic, po katerih naj bi se poglobili stiki in medsebojna kulturna izmenjava med Italijani in Slovenci, da bi tako prišlo do boljšega razumevanja med obema narodnima skupnostima.

S tem v zvezi velja omeniti pripombo Sergija Pahorja, ki je ugotavljal, da se je nedeljskega zborovanja udeležilo manjše število slovenskih vernikov, kot je to bilo ob prvem zborovanju. Razloge za to pa je Pahor videl v splošnem protislovenskem vzdušju, ki je ponovno oživel v Trstu, kar se seveda odraža tudi v odnosih na verski ravni.

—□—

NEČLOVEŠKE RAZMERE

Štirje Palestinci, ki so zaprti v izraelski jetnišnici Askhelon, že dober mesec dni protestirajo proti življenjskim pogojem v zaporu z delno gladovno stavko. V Jeruzalemu pa je bila te dni solidarnostna manifestacija s priporniki, ki se je udeležilo nekaj sto Palestincev. Glasnik demonstrantov je dejal, da okrog 400 palestinskih pripornikov živi v nečloveških razmerah.

Ravnatelj jetnišnice v Askhelonu pa je povedal, da je stanje tudi v ostalih jetnišnicah precej podobno.

Na pomorski postaji je donela slovenska pesem

Zveza slovenskih kulturnih društev, ki skrbi za organizacijo pevske revije »Primorska poje« je za peti koncert tega pomembnega pevskega srečanja primorskih vokalnih ansamblov izbrala tržaško Pomorsko postajo, ki je pred kratkim doživela temeljito prenavo in ureditev.

Na koncertu, ki je zelo dobro uspel, so nastopili ženski zbor SKD Prosek - Konto-

vel, ki ga vodi Janko Ban, moški zbor iz Postojne, vodi ga Miran Žitko, mešani zbor Igo Gruden iz Nabrežine, vodi ga Aldo Kumar, mešani zbor Bojan iz Dornberka pod vodstvom Jožka Hareja in še mešani zbor Obala iz Kopra, ki je nastopil pod vodstvom Mirka Slosarja. Kot gost je nastopil še italijanski zbor »Montasio«, ki ga vodi prof. Policardi.

Nastopajoče in številno občinstvo v dvorani Primorske postaje je pozdravil v imenu organizatorjev, ZSKD in združenja pevskih zborov Primorske, Vojmir Tavčar. Med drugim je poudaril, da je prvi pogoj za kulturo sožitja in miru popolna enakopravnost med tu živečima narodoma.

Vsi nastopajoči zbori so bili sorazmerno na visoki poustvarjalni ravni. Peli so namreč zbori, ki spadajo med boljše na Primorskem. Tako smo bili tudi priča izvajanju precej zahtevnih skladb in okusnemu in dovršenemu petju bolj znanih in priljubljenih pesmi naših skladateljev. Tudi na tem koncertu smo lahko slišali več Vrabčevih pesmi, saj so organizatorji ob skladateljevi 80-letnici nalašč priporočili zborom, naj v spored vključijo vsaj eno pesem tega priljubljenega primorskega skladatelja.

Lepa dramska predstava v Devinu

Znano je, da v devinsko-nabrežinski občini ni kulturnega doma ali gledališke dvorane, kjer bi lahko v primernih okoliščinah prirejali dramske predstave. Kljub temu pa kulturna društva, ki delujejo na tem področju, priredijo občasno podobne večere.

Tako je bilo v soboto, 23. t.m., ko so v prostorih nove osnovne šole v Devinu gostovali igralci štandreške dramske skupine z igro Janeza Povšeta »Milijonarji v oblakih«, ki so jo prvič igrali na proslavi ob 20-letnici ustanovitve dramske skupine v Štandrežu.

Tudi v Devinu je ta veseloigra doživela lep uspeh. Navdušila je zbrano občinstvo iz Devina in okoliških vasi, saj so napete in komične situacije kar izvajljale smeh in ploskanje.

Z njo je štandreška dramska skupina že precej gostovala v okoliških krajih, kot so nam povedali pa bodo z njo nastopili tudi v Parizu, kamor so jih povabili tam živeči Slovenci, ki imajo tudi precej živahno kulturno-prosvetno dejavnost.

Občinstvo in igralci so se po predstavi še ustavili v pevski sobi Fantov izpod Grmade in Dekliškega zbora Devin, ki sta pridila ta uspeli večer. Ob kozarcu domačega vina so se razvijali prijetni pogovori; padlo pa je tudi več konkretnih predlogov in spodbudnih besed za poživitev kulturne dejavnosti na tem koncu devinsko-nabrežinske občine.

PREDSTAVILI SO KNJIGO

Dr. DOLHARJA

V Društvu slovenskih izobražencev so na ponedeljkovem večeru, 25. t.m., predstavili zadnjo knjigo dr. Rafka Dolharja »Vabilo v Julijce«, ki je izšla konec lanskega leta, v počastitev 80-letnice SPDT.

Knjigo in pisatelja je predstavil prof. Martin Jevnikar, sledilo pa je predvajanje diapozitivov, ki jih je Dolhar posnel na severnem delu zamejske vertikale, v njegovi ožji domovini, od Tromeje pa do Kanina.

Lonjer proslavil 40-letnico osvoboditve

V Lonjerju pri Trstu je bilo v nedeljo, 24. t.m., slovesno vzdušje. V vasi so se namreč s skrbno pripravljeno proslavo spomnili žrtev nacifašističnega napada na vas, ko so pred štiridesetimi leti Colottijevi fašisti, nemški vojaki in nekateri pripadniki skupin »X mas« napadli Lonjer, da bi uničili partizanski bunker.

Na te dogodke so se torej spomnili v nedeljo, ne samo Radivoj Pečar v svojem otvoritvenem nagovoru, ampak tudi ostali govorniki.

Tako je Neva Lukeš, predsednica Združenja aktivistov osvobodilnega gibanja za Tržaško ozemlje, po opisu dogodkov in zgodovinskega ozadja in vojnih let poudarila misel, da se bomo padlim najboljše oddolžili z doslednim bojem za ideale, za katere so žrtvovali življenja.

Sledil je govor Dušana Košute, tajnika pokrajinskega odbora ANPI, na proslavi pa

Športno-kulturni dom v Zgoniku

V Zgoniku so v nedeljo, 24. t.m., slovesno predali svojemu namenu športno-kulturni dom, v katerem bodo poslej imele svoj sedež vse organizacije, ki na raznih področjih delujejo na območju zgoniške občine. Številno občinstvo je sledilo bogatemu sporedu, pri katerem so sodelovali: moški in otroški zbor Rdeča zvezda, otroci iz občinskih vrtcev in osnovnih šol iz Zgonika, Saleža, Gabrova in Briščikov, kot športniki pa še otroški telovadci Krasa in domače namiznoteniške državne prvakinje, ki so se pomerile v ekshibicijskem srečanju z ekipo Kemičar iz Hrastnika. Kot gostje so pri oblikovanju športnega dela sporeda nastopile tudi telovadkinje društva Partizan iz Ljubljane-Most.

Slovesnost se je začela s prerezom traku ob vходу telovadnice. To svečano formalnost je opravil vladni komisar prefekt Marrosu, kateremu je zgoniški župan Josip Guštin kasneje izročil plaketo v znak priznanja za njegovo razumevajočo prizadevnost. Prefekt Marrosu se je v zahval-

nem nagovoru spomnil dobrih in plodnih stikov; izrekel je priznanje občinski upravi, predvsem pa je poudaril misel, da bi morala v teh krajih prevladati ideja spoznavanja in dobrega sožitja. Župan Guštin se je v svojem govoru zahvalil vsem, ki so pomagali pri uresničenju tega važnega objekta, začeni s projektantom, arhitektom Mitjo Racetom in inž. Giorgiom Sforzino. Poudaril je tudi pomen tega novega športno-kulturnega središča za domačo in širšo skupnost. Prostore je zatem blagoslovil župnik Franc Štuhec, ki je naglasil, kako naj božji blagoslov spremlja ne le prostore, marveč predvsem ljudi, ki bodo tu gojili športne in kulturne dejavnosti v znamenju starodavnega gesla »zdrav duh v zdravem telesu«.

—□—

NAGRADO IZ SKLADA D. ČERNETA PREJME »IZVESTJE«

Sklad Dušana Černeta prireja tudi letos slovesnost s podelitvijo nagrade, po statutu namenjene osebi ali ustanovi, zaslužni za delo v prid naši skupnosti. Letošnjo nagrado prejme publikacija *IZVESTJE* kot vidni simbol slovenskega šolstva ob 40-letnici njegove obnovitve na teh tleh.

Poleg nagrajevanja z utemeljitvijo bo prireditelj obsegala tudi govor prof. Martina Jevnikarja o ponovnem rojstvu naših šol pred štirimi desetletji.

Letošnja svečanost poteka ob desetletnici smrti časnikarja in narodnopolitičnega delavca Dušana Černeta, ki je umrl 29. marca 1975 in po katerem se Sklad imenuje.

Večer bo v ponedeljek, 1. aprila, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v Trstu, Donizettijeva 3.

SSK O VOLITVAH V JUSARSKO ODBORO

Urbanistično-gospodarska komisija Slovenske skupnosti, se je v ponedeljek, 25. t.m., sestala na sedežu stranke v Ul. Machiavelli 22, s predstavniki vaških skupnosti iz Bazovice, Padrič, Trebč, Opčin, Gro-pade, Proseka in Kontovela, da bi razpravljala o volitvah v odbore jusarskih upravičencev.

Prisotnim predstavnikom vaških skupnosti je občinski odbornik prof. Lokar prikazal pravno in dejansko stanje v zvezi z jusarskimi zemljišči v tržaški občini ter stališče občinske uprave.

Sledila je debata po kateri je bilo osvojeno stališče, da se volitve v jusarske odbore izvedejo povsod v tržaški občini, kjer so za to pogoji. SSK pa si bo prizadevala, da se akcija pravne ustanovitve odborov čimprej izvede.

—□—

DAROVI IN PRISPEVKI

V spomin na pokojnega brata Dušana Černeta darujeta sestri Nada in Vera 157.600 lir v tiskovni sklad Novega lista.

VEČER SLOVENSKE LJUDSKE PESMI

Zadnje čase opažamo med slovenskim ljudstvom in tudi med našo mladino vse večje zanimanje za slovenske ljudske pesmi, oz. širše gledano, za številne dokaze našega kulturnega in narodnega bogastva, ki ga skrivajo predmeti vsakdanje rabe, kar navadno poimenujemo s pojmom »ljudsko blago«.

Vsi, ki se zanimajo za slovensko ljudsko pesem, bodo lahko marsikaj zanimivega zvedeli o njej v petek, 29. marca, ko bo ob 20.30 predavala v Peterlinovi dvorani v Ul. Donizetti 3 v Trstu dr. Zmaga Kumer iz Ljubljane. Gre za znano strokovnjakinja, višjo znanstveno sodelavko glasbeno-narodopisnega inštituta v Ljubljani, ki je mednarodno priznana izvedenka ljudske glasbe, glasbil in pesmi sploh.

Na večeru bo sodelovala tudi skupina Gallus consort, ki deluje pri odseku za staro glasbo pri Glasbeni matici v Trstu.

je spregovoril tudi podpredsednik deželne sveta Claudio Tonel. V govorih je bila med drugim izražena zahteva po uresničitvi zaščitnega zakona, ki naj 40 let po osvoboditvi končno zagotovi slovenski narodni skupnosti temeljne pravice.

Na svečanosti so nastopili otroci osnovne šole Fran Milčinski na Katinari in dijaki srednje šole Svetega Cirila in Metoda s Katinare. Vodila jih je Novela Kralj.

Pomembna točka nedeljskega kulturnega sporeda pa je bila krstna izvedba recitala Oskarja Kjudra »21. marec«, pri katerem so nastopili pevci Partizanskega pevskega zbora in mladinski zbor »Pinko Tomažič« z Opčin. Poleg pevcev in članov orkestra so nastopili še recitatorji Doriana Fidel, Aldo Presel, Stane Rztresen, Joško Lukež in Stane Starešinič. Krstna izvedba tega recitala je doživela topel sprejem pri številnem občinstvu.

Odobren proračun goriške občinske uprave

Po večurni razpravi so v soboto, 23. t. m., odobrili proračun goriške občinske uprave, za katerega je glasovala večina (KD, PSDI, PSI, SSK in PRI), proti pa svetovalci KPI in MSI, ki so v opoziciji.

Šlo je za pomembno točko v občinskem življenju, saj je pripravni tekst letošnjega proračuna bil prava knjiga po zajetnem številu strani. Med različnimi točkami proračuna najdemo tudi postavko o nakupu stavbe nekdanjega semenišča v Ul. Alvia- no, v katerem so slovenske srednje šole. Če bi do tega prišlo, bi rešili doslej nerešeno vprašanje prodaje bivšega malega semenišča, kot to namerava goriška nadškofija.

Na seji je bilo tudi govora o slovenski manjšini. O vprašanju v zvezi z našo globalno zaščito in s številnimi problemi, do katerih je prišlo na Goriškem, je v glavnem govoril svetovalec Slovenske skupnosti dr. Andrej Bratuž. V bistvu je pozitivno ocenil petletno sodelovanje v odboru, čeprav je obžaloval odklonilno zadržanje občinskega odbora ob lanski manifestaciji

na Travniku. V svojem govoru se je Bratuž zavzel za večje upoštevanje mnenj komisije za slovenska vprašanja kot tudi mnenj svetovalskih komisij in rajonskih svetov. Pozitivno je ocenil zanimanje občinske uprave za težave in potrebe slovenske šole v Gorici. Opozoril pa je tudi na potrebo, da se večinske stranke izrečejo o vprašanju splošnega zaščitnega zakona za našo manjšino.

Razpravo je zaključil goriški župan Scarano, ki je povzel glavne točke sveta in ugotavljal, da gleda s precejšnjim optimizmom na gospodarsko rast Gorice v prihodnjih letih. Glede odnosov med Slovenci in Italijani je dejal, kako je nujno urediti vprašanje slovenskih šol. Nujno je tudi, po mnenju župana Scarana, da se naredi vse kar je mogoče, da se preprečijo trenja med obema narodnostima, ki živita v Gorici.

Zanimiva večera v Romjanu

Ženski pevski zbor z Laškega je organiziral v Romjanu dva zanimiva večera. V petek, 1. marca, sta M. Bobiz in K. Mučič prikazala zanimive diapozitive o življenju in prireditvah, ki so potekale v zadnjih mesecih v Romjanu. Seveda so bile za nas predvsem zanimive diapozitive o Miklavževanju in božičnem koncertu, ki sta lepo uspela.

V sredo, 20. t.m., pa je začel cikel večerov z različnimi tržaškimi kinoamaterji. Tokrat je prišel inž. Marjan Jevnikar, ki je predvajal nekaj filmov o svojih potovanjih po Severni Ameriki ter Egiptu.

Mimogrede naj omenimo še to, da je v petek zvečer ženski pevski zbor, skupaj z delegacijo žensk iz Ronk prisostvoval v Kulturnem domu v Novi Gorici praznovanju praznika žena.

M. K.

Predzadnji »večerni koncert« v goriškem Avditoriju

»Avtorjev portret« bi lahko imenovali nastop Trieste Harp Ensemble, ki je 13. marca nastopil v goriškem Avditoriju. Sestavljale so ga štiri mlade glasbenice, katerih milina je odražala tudi milino glasbila, s katerim so nastopile, namreč harfo. Ves portret ni bil le lep na pogled, bil je tudi umetniško na višku.

Trieste Harp Ensemble vodi Patrizia Tassini, ki jo goriško občinstvo že precej časa pozna iz njenih recitalov, skupina pa je na novo ustanovljena, a je že žela precej priznanj in odobravanja, zlasti ker so tudi ostale tri izvajalke, in sicer Serena Argentin, Nicoletta Sanzin in Lorenza

Bronzin, dobro pripravljene. Pri skladbah Haendla, Tocchija, Corellija, Smetane, Salzeda, Mortorija in Serlya so vse štiri pokazale homogenost skupine, tehnično veščino, prijetno izvajanje in tudi dober solistični nastop.

Največja ovira za to in njej podobne skupine pa je, da se morajo skoraj vedno posluževati priredb, ne pa originalnih skladb in to jim vsekakor zmanjšuje dejanske zmožnosti in dosežke.

Občinstvo je z zadovoljstvom sprejelo Ensam- bel in zahtevalo tri izvedbe izven programa.

L. Q.

OBČNI ZBOR SDGZ

V mali dvorani Kulturnega doma v Trstu je bil v nedeljo, 24. t.m., redni občni zbor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja. O njegovem delovanju so poročali predsednik dr. Vito Svetina, podpredsednik Vilko Nanut in tajnik Vojko Kocjančič. Udeležence sta med drugimi pozdravila predsednik SKGZ Boris Race in predsednica SSO Marija Ferletič. Svoj pozdrav sta posredovala tudi predsednik Tržaške trgovinske zbornice Tombesi in predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Bulc.

G. L.

Kulturno društvo »Jezero« v Doberdolu

I.

Današnje kulturno društvo v Doberdolu je bilo ustanovljeno leta 1906 pod nazivom »Pevsko in bralno društvo Jezero«. V prvih letih, ki so bila leta čitalnic in taborov, je v društvu deloval posebno pevski zbor. Poleg tega je društvo organiziralo tako imenovane bralne ure, ki so najbolj pripomogle, da so naši ljudje spoznali slovensko kulturo, literaturo in seveda zgodovino, prav preko knjig in časopisov, ki si jih no, prav preko preskrbelo. Zelo važno pa je, da so domačini z branjem in živahnimi pogovori med bralnimi urami gojili narodno zavest.

V društvu je nato delovala tudi dramska skupina, ki je leta 1908 prvič nastopila na Jelenovem borjaču z igrico »Gregor in Metka«.

Društvo je potem plodno delovalo vse do prve svetovne vojne. Šele ko so se vaščani vrnili v vas po prvi svetovni vojni, so leta 1921 ustanovili ljudski oder (tako so

tedaj imenovali društva). Tedanji predsednik je bil Anton Lavrenčič.

Ob nastopu fašizma pa se je morala vsa društvena dejavnost prekiniti, vendar so nekateri člani tajno še vedno delovali. Sestajali so se namreč v kaki zasebni hiši in knjige, ki so služile za bralne ure, so skrivali po jamah in bunkerjih.

Prava društvena dejavnost je vzcvetela leta 1945, ko so meseca oktobra ustanovili prosvetno društvo Jezero, kateremu je prvi predsedoval Mirko Frandolič. Tajnik je bil Edvard Gergolet, blagajnik pa Andrej Jarc.

Nastali so razni odseki kot prenovljena dramska skupina, mladinski odsek in pevski zbor. Sedež je bil v današnji telovadnici, kjer so organizirali številne prireditve in plese; važno je omeniti, da je dramska skupina doživela svoj razmah, saj je stalno uprizarjala na odru razne igre in časopisi so nenehno in ponosno o njej govorili. Leta 1948 je uprizorila Jelenovo igro

»Dom« in komedijo »Vozel«, s katerima je požela velik uspeh.

Tudi moški pevski zbor je pogostoma nastopal in si tako pridobil mnogo ljubiteljev lepega petja.

Razne prireditve PD Jezero v povojnih letih

Leta 1948 je društvo priredilo z velikim trudom miklavževanje, ki je zelo veliko odobravanje pri občinstvu. V naslednjem letu je vladala velika razgibanost med mladino, ki se je dvakrat tedensko ob večernih urah pridno vadila v raznih pano- gah telovadbe. Geslo mladih telovadcev, ki jih je bilo več kot 60, se je glasilo takole: »Zdravi duh v zdravem telesu«.

V tem času so ustanovili tudi mladinski pevski zbor in godbeni odsek na pihala, ki je združeval kar 25 godbenikov in je prav dobro deloval.

Dne 3. junija 1950 je PD Jezero povabilo pevsko zbor iz Nabrežine in Šempolaja, ki sta prinesla v Doberdolu lepo slovensko pesem.

V istem letu je dramska skupina na novo zaživela, saj je pridobila v svojih vrstah mlade moči, ki so bili za oder povečini novinci.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dve predstavi za Sterijino pozorje

Zadnje dni maja in na začetku junija bodo v Novem Sadu jubilejne 30. jugoslovanske gledališke igre Sterijinega pozorja, prav gotovo najpomembnejša dramska in odrska manifestacija v Jugoslaviji. Kot kandidate za program tega tekmovalnega srečanja je 60 jugoslovanskih gledališč prijavilo nad 80 uprizoritev. Med njimi je tudi Slovensko stalno gledališče iz Trsta, ki je predlagalo dramo Ivanke Hergold Paracels (Asklepiju smo dolžni petelina) v režiji Borisa Kobala.

Prijavljene uprizoritve so si do 1. marca ogledali prvostopenjski selektorji, ki so pripravili tudi prvi širši izbor in ga predložili glavnemu selektorju letošnjega Sterijinega pozorja Fabijanu Sovagoviču. Ta si mora do začetka aprila ogle-

dati vse priporočene odrske postavitve in sestaviti dokončni predlog repertoarja iger.

Med priporočena dela spadata tudi Paracels Ivanke Hergold v postavitvi SSG in Plebanus Joannes Ivana Preglja, ki ga je prav tako v letošnji sezoni uprizorilo Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice.

—□—

ATENTAT V ANGOLI

V afriški državi Angola se nadaljuje državljanska vojna. Protivladna gverilska organizacija Unita je sporočila, da so njeni pristaši pred desetimi dnevi izvedli atentat v mestu Huambo. Peklenski stroj, nameščen v nekem hotelu, je baje povzročil smrt 75 ljudi.

Ivanka Hergold »PARACELS«

(Asklepiju smo dolžni petelina)

O dramskem prvencu domače avtorice Ivanke Hergold Paracels je bilo že veliko napisanega in povedanega pred in po decembrski krstni uprizoritvi v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu. Mogoče pa bi le čisto na kratko obnovili vsebino te idejno bogate in odrsko dobro uresničene drame, ki je prav gotovo tudi ena izmed najbolj uspešnih predstav letošnje sezone SSG. Delo, podnaslovljeno Asklepiju smo dolžni petelina, nas postavi v Basel leta 1527, kjer razsaja božja kuga - sifilis, zdravniki stare šole, galeonci, pa ji ne morejo do živga. Paracels, prepričan, da bolezen ni zgolj kazen božja, ampak napaka v delovanju človekovega mehanizma in porušenem kozmičnem redu, žanje pri zdravljenju uspeh za uspehom, kar zdravniška oblast pod okriljem cerkve označi kot upor proti veri,

zvezo s hudičem. Nič mu ne bo pomagalo, da bo ozdravil tudi svojega najzločnejšega nasprotnika, kanonika Lichtenfelsa. Znašel se bo sam proti vsem. Prisiljen na negotovo vandrovske pot.

Naslovno vlogo Teofrasta Paracelsa igra Vladimir Jurc, kot gost Slovenskega stalnega gledališča nastopa v vlogi ortodoksne kanonika Lichtenfelsa Jurij Souček, kot Erazem Rotterdamski pa Jože Babič, po poklicu sicer že dolgo časa režiser. Edino žensko vlogo igra Mira Sarđoč, drugi igralci pa so še Tone Gogala, Andrej Pisani, Silvij Kobal, Adrijan Rustja, Stojan Colja in Alojz Milič.

Predstavo je režiral Boris Kobal z dramaturškim sodelovanjem Aleksandra Zorna. Sceno je izdelal Marjan Kravos, kostume Marija Vidau,

PLEBANUS JOANNES V POSTAVITVI DRAMSKEGA GLEDALIŠČA IZ NOVE GORICE

Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice je za svojo stoto premiero, kar deluje poklicno, izbralo Pregljevega Plebanusa Joannesa v dramtizaciji Matjaža Kmecla in se s tem delom tudi oddolžilo spominu na stoletnico rojstva (ob hajali smo jo lani) primorskega pisatelja Ivana Preglja.

Med Pregljevimi besedili prav gotovo velja Plebanus Joannes za najbolj »pregljevskega«. V njem najdemo vso silovitost mučnega razkola med telesnim in duhovnim polomom v človeku, ki je Preglja mučil vse življenje — to je vprašanje čistega greha. Ali z drugimi besedami: kdaj je res greh in kdaj to ni. Ta vprašanja zastavlja Plebanus Joannes, drama, ki ji je oblikovalec dr. Matjaž Kmecl dodal še »nekak nujen pripis« k romanu, in sicer ob svojem izidu v Sodobnosti toliko prahu vzdigajočo novelo Thabiti kumi.

Zgodbo o tolminskem duhovniku Plebanusu Joannesu je režiral Dušan Mlakar. Scena je delo Mete Hočevar, kostumi Anje Dolenc. Glasbeno je predstavo opremil tržaški skladatelj Giampaolo Coral, lektorsko delo pa je opravil Srečko Fišer. Naslovno vlogo igra Sandi Krošl.

—□—

Slovensko stalno gledališče v Trstu
Kulturni dom

DVE PREDSTAVI ZA STERIJINO POZORJE
PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE
NOVA GORICA

Ivan Pregelj

PLEBANUS JOANNES
Dramtizacija MATJAŽ KMECL

Režija DUŠAN MLAKAR

v četrtek, 28. marca, ob 20.30

—□—

Ivanka Hergold

PARACELS
(Asklepiju smo dolžni petelina)

Režija BORIS KOBAL

v petek, 29. marca, ob 20.30

Avgusta istega leta je priredilo PD na športnem igrišču proste vaje mladink in mladincev, ritmične vaje in dvodejansko komedijo, v uprizoritvi novo nastale dramske družine doberdobske mladine.

Dne 14. junija 1952 je dramska skupina nastopila z veseloigro v enem dejanju »Hlače«, pri kateri je sodelovala tudi godba na pihala. Imela je tako velik uspeh, da so jo povabili najprej v Nabrežino in nato celo na Koroško, kjer se je zopet čudovito izkazala.

Poleg dramske skupine je živo deloval tudi mladinski odsek, ki je štel več kot 50 članov. Izkazal se je pred občinstvom z raznimi telovadnimi in plesnimi prireditvami.

Prav tako je bila uspešna godba na pihala (leta 1954).

Leta 1954 so na novo zgradili stavbo, ki je bila porušena med drugo svetovno vojno; tu je našlo svoj sedež PD Jezero.

V naslednjih letih je društvo večkrat povabilo Slovensko narodno gledališče iz Trsta na uprizoritev kratkih igrice.

Decembra 1955 je bila otvoritev nove dvoranice PD Jezero. S tem se je društvo okrepilo, saj je lahko prirejalo veliko več nastopov in s tem dejavnost zelo razširilo.

V 50 letih je društvo priredilo številne praznike ob jezeru in vedno pogosteje so

bili gostje v naši dvorani igralci SNG iz Trsta.

Na praznikih so več tisočglavo množico navduševali moški pevski zbor, godba na pihala pa tudi instrumentalni kvintet, ki je komaj nastal in se je nato preimenoval v godalni kvintet Jadran.

V naslednjih letih je zadobil nov uspeh s številnimi nastopi moški pevski zbor, ki je nekaj časa prej skoraj utihnil.

Za petdeseta leta so znani poletni prazniki ob jezeru, bogati s prireditvami in nastopi. Organiziranih je bilo tudi več izletov, npr. v Soško dolino in Kranjsko goro.

Leta 1960 je postal predsednik PD Jezero Evgen Peric. Po njem pa je okoli sedemdesetih let postal predsednik Janko Gergolet in nato Jožef Jarc.

Do leta 1969 je v društvu deloval tudi športni odsek, ki se je potem ločil in je nastalo športno društvo Mladost.

Leta 1975, ko je bil za predsednika Karlo Ferletič, so proslavili 30-letnico PD Jezero. Svečanosti so se udeležili mnogi bivši člani, med njimi tudi prvi predsednik M. Frandolič, ki je prejel priznanje.

Okoli leta 1974/75 so članice ustanovile ženski odsek društva. Prav je, da poudarim vlogo ženskega odseka, ki je, po večletnem iskanju svoje vloge, v boju za žensko ena-

kopravnost zajelo mnogo žensk, s čimer jim je bila dana možnost splošnega udejstvovanja v društvu samem.

Sodelovanje z ostalimi društvi

Moški pevski zbor je bil tisti odsek, ki se je najbolj povezoval in sodeloval z ostalimi društvi, zlasti s svojim petjem, ki je bilo povsod ne samo zaželjeno, ampak tudi zavidano.

Leta 1972 so pevci bili povabljeni v kraj Polzela na Štajerskem. Pri nas je že gostoval pevski zbor iz tega kraja. Prav tako smo leta 1960 v naši dvoranici imeli v gosteh ženski pevski zbor iz Postojne.

Leta 1978 so bili doberdobski pevci v Kranju in tam razveselili praznik krvodajalcev s čudovitimi kraškimi glasovi in lepo slovensko pesmijo.

Leta 1968 so pevski zbori iz Križa, Trbovelj, Branika in Doberdoba dali pobudo pevski reviji, ki se je leta 1976 spremenila v znano prireditev »Pesem ne pozna meja«. Pozneje sta se ji pridružila še Trebče in Pridvor pri Koprju. »Pesem ne pozna meja« je bila v Dobredobu kar dvakrat, in sicer leta 1978 in 1984. Preko te revije se društva srečujejo in ostajajo vedno v dobrih stikih z raznimi povabili in srečanji.

Konec

Sodobno kmetijstvo | Preprečevanje erozije tal na njivah

Erozija je odvisna le od vrste poljščin, obdelovalnih postopkov in ukrepov, talnih in podnebnih razmer, lege in nagiba zemljišča. Treba je ugotoviti, kje so meje dopustne erozije, ker brez izgub tal pri pridelovanju ne gre. V naših razmerah so pri nagibu, manjšem od 10%, izgube tal od 10 do 20 ton na ha letno. Pri 20% nagibu se v 100 letih odplavi meter debela plast tal.

Za pridelovanje je najugodnejša grudičasta sestava. Taka tla lahko vpijajo padavinsko vodo in jo odvajajo globlje. Močni nalivi in hitro topljenje debele snežne odeje ne puščajo tako uničujočih posledic kot na tleh, ki so slabo zračna in slabo prekrbljena z vodo.

Različni obdelovalni stroji in orodja, obdelovalni ukrepi, vrsta poljščine, kolobar ter čas obdelovanja povzročajo različno sestavo ornice. Posledica nepravilnega obdelovanja je slaba zračnost tal, pomanjkanje hranil in vode. V vlažnih območjih se tla bolj izpirajo in zakisujejo kot v suhih, kjer se kalcij in soli ohranjajo tudi v ornici. Zbiti sloj, mrtvica ali plazina lahko prepreči odtekanje padavinske vode globlje in voda si zato izbere lažjo pot po površini, ustvarja jarke in odnaša ornico. Kolikor večji je nagib, večja je hitrost vode in večje je njeno pustošenje.

Za ohranjanje sestave tal sta pomembna predvsem čas in globina oranja. Spomladansko oranje povzroča večjo erozijo, posebno če so tla razmočena. Zato orjimo čim bolj plitvo. Jeseni orjemo na grebene in pustimo odprto brazdo preko zime. Pri zmrzovanju se poveča volumen vode za devet odstotkov, zato povzroča zmrznjena voda pritisk, ki razdrobi debelejšje kepe v drobnejše grudice. Globina oranja v vlažni klimi zahodne Slovenije naj ne bi preseгла 20 cm. Odvisno je od tipa in vrste tal,

sestave in trenutne vlažnosti. Treba je obdržati ustrezajočo globino, da imajo korenine na voljo dovolj hranil, vode in mehansko oporo. Tam kjer zanemarjajo vsakoletno pobiranje in odstranjevanje kamenja z njiv, je pregloboko oranje že tako osiromašilo ornico, da prevladuje kamenje.

Poglabljanje plitve ornice na glinastih vlažnih tleh naj bo postopno, na suhih peščenih tleh lahko orjemo globlje. Na peščenih tleh, ki so primerna za pridelovanje krompirja, je nevarnost erozije velika, dokler se vrste ne sklenejo in kasneje ko zima odmre. Zato se ogibajmo večletnemu pridelovanju krompirja na isti njivi. Na težkih tleh pa lahko nepropustna plazina v globini 20 do 25 centimetrov povzroči površinski odtok vode in s tem večjo erozijo. Nastajanje plazine preprečimo s plitvim oranjem in podrahljavanjem spomladi. Tako z obdelovanjem po plastnicah zavarujemo tla pred odplakovanjem predvsem na nagnjenem zemljišču.

Orjemo tako, da razori potekajo vzdolž pobočja oziroma pod pravim kotom na smer površinskega odtoka. Njiva kjer leže brazde v smeri površinskega odtoka, ima na svojem zgornjem delu plitvejši izpran sloj, v spodnjem pa debelejši, po vsebini hranilnih snovi bogatejši talni sloj.

Pri nagibih do 30 odstotkov še obdelujemo s traktorjem, zato lahko tu prevladuje njive. Na nagibih nad 30% pa je zatavljanje še najbolj pravilno zaradi nevarnosti erozije, saj so tla, pokrita s travno rušo, manj nagnjena k eroziji kot njivska tla. Nekdaj so se tudi zavedali nevarnosti erozije na izčrpanih tleh, zato so pustili vsaj eno leto njivo počivati, da se je zarasla s travo. Zdaj ko imamo boljše obdelovalne stroje in vračamo zemlji tudi rudninska gnojila, lahko sestavimo tak kolobar, da so tla brez presledka pokrita z

rastjem in se poljščine, ki si slede, dopolnjujejo po svojih zahtevah in koristih.

Različne poljščine s svojim koreninjem bolj ali manj prepredejo in zadržujejo zemljo. Če zadenejo rastline s slabotnimi koreninami na zbito plast, na primer ječmen, ajda in buče, je ne prodrejo, oves, lucerna, ogrščica in volčji bob pa tak sloj prebijejo in sčasoma ga s koreninjem prehljajo.

Odplavljanje talnih delcev pa ni odvisno le od razvejanosti korenin, ampak tudi od višine rastlin, njihove sposobnosti razraščanja, oblike in lege listov ter gostote posevka. Nizke rastline, ki se dobro razraščajo in imajo drobne liste, zavirajo erozijo. Med te poljščine uvrščamo strmine, križnice, detelje in facelijo. Visoke rastline, ki se slabo razraščajo, ne pokrivajo vseh tal. Velikost in oblika listov določata velikost dežnih kapljic, ki kapljajo z rastline. Dež, ki pada na njivo lucerne, se razbije v majhne nenevarne kapljice, medtem ko z listja koruske padajo večje kaplje, skoraj curki vode. Rastline zmanjšajo hitrost odtoka vode in s tem erozijo. Gost posevek štiti tla pred prevelikim izhlapevanjem in tla obdrže površinsko vlažnost mnogo dalj kot gola tla. Veter vrtinči, kotli, dviguje in nosi talne delce ter največjo erozijo povzroča na peščenih tleh.

Ornica se siromaši in v njej se zmanjšuje količina organskih snovi in zmogljivost zadrževanja vode, talni delci pa na zračni poti poškodujejo rastline. Učinkovita obramba proti viharjem so enakomerno visoki gosti gozdni pasovi ali žive meje iz dreves, ki imajo močne korenine in deblo ter dobro razraščene sežejo do dvajset metrov visoko. Tako obrambo priporočamo predvsem na Primorskem in ravninskem območju domovine. Če so razvite samo krošnje dreves in je podrast slaba, dosežemo prav nasproten učinek, saj je zračni tok skozi njih še močnejši. S posevki višjih rastlin na njivah zaščitimo nizko rastle kulture.

Z. T.

Bojan Brezigar:

Varianta Splošnega regulacijskega načrta v devinsko-nabrežinski občini

VII.

Če nadaljujemo pot proti Trstu, je naslednje območje — območje H — predel hotela Europa, za katerega je predvidena razširitev, vsaj na osnovi informacij, ki jih imamo o namenih lastnika (in spomniti je treba, da je hotel Europa javna last). Na območju hotela so koncentrirane gradbene sposobnosti celotnega območja z indeksom 0,4 kub.m./kv.m. Predvideno je tudi parkirišče v površini 8.000 kv. m. in predvidena je razdelitev na cone, ki je podobna prejšnjemu območju: zaščiteni območje, obala s pretežno kopališkimi dejavnostmi in obala s pretežno navtičnimi dejavnostmi.

Območje I — kopališče Ginestre — je v bistvu zasičeno in torej ni predvidena, razen kake majhne izjeme, nobena dodatna zazidljivost. V razliko s prejšnjimi območji bodo na tem območju izvedbeni načrti lahko zadevali manjše površine in ne bo torej potreben načrt za celotno

območje, kar je bilo predlagano z namenom, da bi olajšali morebitne obstoječe ali nove turistične pobude, za katere bi bilo pretežno prepričati lastnike con, ki so namenjene rezidenčnim dejavnostim, da nanje pristanejo. Na tem območju so torej dovoljeni samo posegi za vzdrževanje in obnovo ter realizacija javnih storitev za šport in za prosti čas na prostem ter je samo v tem primeru dovoljena gradnja največ 100 kub. m. za posamezni poseg za storitve, ki so vezane na omejene strukture. Na tem območju velikost parkirišč ni določena, obalna črta pa je prav tako delno namenjena kopanju in delno navtičnim dejavnostim.

NOVI PREDLOGI ZA NABREŽINSKO OBALO

Območje L, ki je zadnje območje produktivne turistične cone, vključuje nabrežinski pristan z gradbenim indeksom 0,4 kub.m./kv.m. s turi-

stičnim naseljem, v katerem je treba izkoristiti vse možnosti zazidljivosti pri čemer mora biti najmanj polovica namenjena storitvam in strukturam za prosti čas. Tudi tu je obalna črta namenjena delno kopališkimi in delno navtičnim dejavnostim.

Preostali del obale je določen kot cona za dejavnosti kolektivnih interesov, kar seveda ne pomeni, da je namembnost v manjši meri turistična. Gre za območja, ki so namenjena izključno javnim dejavnostim ali rezervirana za storitve za skupne dejavnosti. Tudi tu so za posege potrebni izvedbeni načrti, ki pa so lahko omejeni na funkcionalne odseke. Območje obale do meje s tržaško občino, ki je tudi tu dostopna z mehansko povezavo s planoto, je namenjeno zelenim površinam, dopuščene pa so strukture za šport, za prosti čas in za kopanje brez prostorin. Ob obali, ki je tudi tu namenjena kopališču in navtičnim dejavnostim, so dopuščeni prej navedeni posegi, tudi uzemljeni, pokriti z zelenjem.

Ves ta del obale se torej radikalno spremeni, kar zadeva njegovo namembnost. Doslej je bilo namreč območje namenjeno kmetijstvu, vendar se je izkazalo, da je ta namembnost neizvedljiva. Če namreč ni finančnih posegov, ki bi bili potrebni za kmetijsko izkoriščanje cone predvsem v zvezi z namakanjem in z utrditvijo tal,

Iz naše preteklosti

Dr. Anton Gregorčič — zlatomašnik

Jutri po bral dr. Anton Gregorčič, vpok. prof. bogoslovja v Gorici, svojo zlato mašo. Goriški Slovenci se ob tej slovesni priliki z dolžno hvaležnostjo spominjajo slavljenca, saj dr. Gregorčič spada med moške, ki so le na redko posejani, ki zavzemajo v javnosti odlično, prvaško mesto in ki zapuste za seboj trajne sledove svojega plodnosnega delovanja. Čim je dr. Gregorčič nastopil v Gorici svojo prvo službo, je bil izvoljen za tajnika tedanjega političnega društva »Sloge« in od tedaj se je njegova krepka osebnost in živa narava vedno bolj uveljavljala v prvih vrstah, ko je šlo za pospeševanje napredka našega ljudstva. Tu ni mesta, da bi se izčrpno ocenil njegov vpliv in njegovo neutrudljivo snovanje na raznih poljih narodovega kulturnega življenja. Poudarimo naj le najznačilnejše poteze njegovega javnega vdejstvanja.

Dr. Gregorčič je zavzemal dolgo vrsto let vodilno mesto v političnih borbah goriških Slovencev. Dolgoletni njihov zastopnik v deželni zboru in odboru v deželnem šolskem svetu in v parlamentu se je vsekdar vztrajno potegoval za pravice in koristi svojega naroda.

S svojimi ožjimi somišljeniki je ustanovil v Gorici — in bil njih prvi predsednik — »Ljudsko posojilnico«, »Centralno posojilnico« in »Goriško zvezo gospodarskih zadrug in društev« — t. j. sedanjo »Zadrugo zvezo«. — Pomen in važnost teh denarnih zavodov, ki še dandanes uspešno delujejo za naše gospodarstvo in združništvo, je naši javnosti pač dobro znan.

Ustanovil je tekom let tri časopise, ki naj bi obveščali in poučevali rojake o raznih važnih zadevah ter jih budili k napredku. S somišljeniki je ustanovil tudi »Narodno tiskarno«, »Narodno knjigarno« in »Goriško matico«.

Zadnjim trem zavodom je dr. Gregorčič še dandanes predsednik. Nekdanjo čitalnično podružnico je preosnoval v »Bralno in podporno društvo« s pravico okrajne bolniške blagajne. To društvo, ki je bilo

nekdaj zbirališče in zavetišče delavskih, obrtnih in tudi drugih slojev, obstoji še dandanes.

Največje zasluge si je pa pridobil in največje uspehe je dosegel dr. Gregorčič na šolskem polju. Do njegovega nastopa niso imeli mestni Slovenci nobene svoje šole in njihovi otroci so se dotedaj redno poitalijančevali. Bistri Gregorčičev duh je takoj spoznal pomen šole v domačem jeziku in po njegovi pobudi in z njegovim prizadevanjem se je otvoril l. 1883. 1. razred zasebne slov. ljudske šole v Gorici. Iz tega skromnega začetka je pod njegovim spretim in požrtvovalnim vodstvom nastala tekom let ogromna stavba našega šolstva v mestu. Zgradila so se 4 velika šolska splotja, v kojih so imeli svoje zavetišče otroški vrtci, ljudske šole, razne pripravljalne in obrtne šole in zadnja leta pred vojno tudi možko slov. učiteljske z vadnice. Čez 1000 naših otrok je vsako leto obiskovalo te šole. Dr. Gregorčič nam je priboril tudi slov. gimnazijo v Gorici in spravil že omenjeno učiteljske iz Koprasm. Njegove nadaljne načrte na šolskem polju je prekrizala svetovna vojna.

Dr. Gregorčič je imel svoje nasprotnike tudi v domačem taboru. Vendar tudi ti, ki se v mnogočem niso ž njim strinjali, so mu morali in mu morajo priznati, da je mož bistrega duha, nesebičen poštenjak, ki je s svojim vztrajnim in požrtvovalnim delom dosegel krasne uspehe.

Slovenska javnost izraža slavljenca na tem mestu iskreno čestitanje k zlati maši s srčno željo, naj ga Bog ohrani še dolgo zdravega in čilega.

*
**

Vztrajnemu narodnemu borcu, nesebičnemu kulturnemu delavcu, možu poštenjaku in vzglednemu duhovniku se tudi mlajši rod, ob priliki njegovega izrednega slavlja klanja v spoštovanju. Njegova neomahljiva osebnost je brezdvomno mnogo pripomogla k temu, da so goriški Slovenci postali in ostali zvesti in zavedni Slovenci,

ponos ne samo vseh Slovencev, temveč vsega slovanstva.

Dr. ANTONU GREGORČIČU ŠE MNOGO ZDRAVIH IN BLAGOSLOVLJENIH LET!

Goriška straža, 10.1.1925

Naša goriška „Mladika“

Smo sicer že vajeni, da nas to živahno prosvetno društvo preseneti s tem ali onim nastopom. Vendar je zdaj »Mladika« naredila še en korak naprej. Zavedla se je, da tvori nekako jedro naše kulturne matice »Prosvetne zveze«, ki ima v svojem programu na prvem mestu: krščanski-socializem. Socialna in krščanska ljubezen sta gnala člane in članice, da so na praznik sv. treh kraljev priredili božičnico 60 revnim otrokom ter jih obdarovali z obleko in obuvalom. Skromno, a eno izmed najljubkejših društvenih prireditev, je obiskal tudi prevzvišeni nadškof, ki je v do zadnjega kotička natrpani dvorani pokazal, kako ve ceniti tako delovanje naših društev. Slike na odru so bile zelo primerne za tako prireditev; marsikateri mamič je solza zaigrala v očeh, ko je videla neskaljeno veselje svojih malčkov. Predvsem pa gre pohvala društvenemu predsedniku dr. Brumatu in šopek, ki ga je dobil v znak hvaležnosti za svoj trud, pomeni tudi da je silno veliko storil, ko je v »Mladiko« vpejal tudi udejstvovanje prave krščanske dobrodelnosti. »Mladikarji« po tej poti naprej, do prihodnje večje božičnice, ki naj postane družinska prireditev naših goriških Slovencev!

Goriška straža, 8.1.1925

—□—

OB 5. OBLETNICI UMORA NADŠKOFA ROMERA

Salvadorski nadškof msgr. Arturo Rivera Y Damas je pred dnevi daroval mašo ob peti obletnici umora domačega nadškofa Romera. Rivera Y Damas je spomnil na prizadevanja umorjenega nadškofa za preprečitev vojne.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

je celotno območje v stalnem razpadu. S tem novim predlogom poskušamo sedaj poiskati drugačno rešitev, ki je finančno morda enako zahtevna, a je verjetno donosnejša in vsekakor sodobnejša. O tem predlogu se torej ne izražam z gotovostjo, ampak govorim o tem kot o možni rešitvi, ki bi jo v bodoče lahko tudi spremenili, če bi razpolagali z ustreznimi utemeljitvami v podporo preporoda kmetijske dejavnosti, za katero je prisojno in rodovitno območje nadvse primerno.

Sestavni del načrta, ki bi ga lahko enostavno imenovali turistični načrt naše občine, je tudi zunanji predel kraške planote, ki je v oporo turistični dejavnosti. To območje obsega javne parke, naprave na prostem za šport, za kulturo, naprave za rekreacijo in za okrepčevanje; indeks zazidljivosti je tu 0,05 kub.m./kv.m. z dvema parkiriščema na površini 13.000 oziroma 18.000 kv. m. Tu je treba opozoriti, da je eno od teh parkirišč predvideno tudi po načrtu tržaške pokrajine kot izhodišče za peš-pot po robu kraške planote.

In končno območje Ribiškega naselja, nadvse kočljivo območje, ker se tu križajo produktivne,

turistične in rezidenčne dejavnosti in kjer je bila torej nujna razdelitev na številne podcone. Ena izmed teh, verjetno tista, ki vzbuja največ zanimanja, je namenjena napravam za razvoj različnih dejavnosti, ki že obstajajo v skoraj devjem stanju, če mi je ta izraz dovoljen, in kjer so predvidene primerne strukture s pokrito površino do 6.000 kv.m. Območje izvira Timave postane zaščiteno območje in bo torej vključeno v območja krajinske zaščite ter bo tako ostalo nezazidljivo in podvrženo posebnemu načrtu za ohranitev in razvoj. Predvidena je nadalje cona opremljene zelene površine in cona za primarne kmetijske dejavnosti, namenjena specializiranemu kmetijstvu, tako na prostem kot v toplih gredah z možnostjo majhnega bivališča za čuvaja. Nadaljnja cona je namenjena razvoju primarnih dejavnosti ribolova z možnostjo kritja 50% površine do višine 4 m., velike površine so na razpolago za parkirišča, ki smo jih namestili nad vasjo z dohodom do morja, kajti v vasi sami ni mogoče poiskati dodatnih parkirišč. Med naseljem, državno cesto št. 14 in Timavo je veliko območje namenjeno wildparku, to je parku

s kraškimi divjimi živalmi na svobodi (in naj mi strokovnjaki oprostijo, če ta definicija ni povsem natančna, a sem jo uporabil iz praktičnih razlogov) kot izhaja iz predloga zadruge Naturstudio, ki je bil izdelan na zahtevo prejšnje občinske uprave in s finančnimi sredstvi dežele ter ga je načrt samo delno osvojil. Del Črničja bo tudi v bodoče namenjen območju krajinske zaščite, tako kot ostaja območje krajinske zaščite gozd med Sesljanom in Devinom.

Posebno pozornost smo namenili nekaterim pešpotem, med katerimi želim še zlasti omeniti, poleg že omenjene poti ob robu kraške planote, tudi predvideno pešpot ob morju od Devina do Ribiškega naselja, ki bi zaradi svoje lepote nedvomno priklicala veliko število obiskovalcev in bi obenem znatno povečala kopališke možnosti v Devinu. Končno želim še opozoriti na dejstvo, da je območje devinskega gradu podvrženo zaradi svoje lepote in zaradi svojega zgodovinsko kulturnega pomena, zgodovinsko umetnostni zaščiti.

(Nadaljevanje sledi)